

Bo tillsammans

Nyhetsblad från Riksföreningen Kollektivhus NU • www.kollektivhus.nu febr 2017 nr 41

FOTO: FREDRIK HERRMANN

Innergården i kollektivhuset Sofielund i Malmö. Sofielund har 45 lägenheter och gemensamma lokaler. Inflyttningen var i december 2014.

Årsmöte och idébytardag i Malmö/Lund

Lördagen den 11 mars håller Kollektivhus Nu årsmöte, denna gång i det spännande nya kollektivhuset Sofielund i Malmö. Alla

medlemsföreningar har en röst var, stödmedlemmar har yttrande- och förslagsrätt. Styrelse, verksamhetsplan och budget för

2017 ska klubbas. Efter årsmötet blir det middag för dem som anmält sig.

Dagen efter ordnar föreningen, precis som förra året, en idébytardag för medlemsföreningarna. På idébytardagen får deltagarna fritt välja ämnen och frågor att diskutera och utbyta erfarenheter kring i smågrupper. Arrangemanget sker på kollektivhuset Fiolen i Lund kl 10–14.

Alla intresserade från medlemshusen är välkomna att delta i årsmötet, på middagen efteråt och på idébytardagen.

Anmälan sker till ulrika.egero@gmail.com senast den 25 februari.

Kollektivt på äldre dar i Hudiksvall. Läs mer på sidan 2

Kopparslagaren – ett kollektiv som ska göra det möjligt att bo bekvämt på ålderdomen (foto privat).

Gemensamt kaffe med jordgubbar på Kopparslagarens innergård.

FOTO AGNETA NORDENSTRÖM

Gemensamma lokaler = nöjda boende

Kollektivhus och bogemenskaper fick fina utmärkelser förra året i England och Tyskland, vilket vi skrev om i förra numret av Bo Tillsammans. Även 2016 års viktigaste svenska arkitekturpris, Kasper Sahlinpriset, gick till ett bostadsprojekt med bra gemensamma lokaler, Studio 1 i Göteborg.

I tidskriften Arkitektur nr 8/2016 beskriver Claes Caldenby de gemensamma utrymmena: En stor lobby innanför entrén, en lika stor gemensamhetslokal med köksö och långbord, fullbokad övernattningslägenhet och relaxavdelning med stor bastu. »Här finns förutsättningar för ett kollektivboende, om föreningen vill.«

Jag blev nyfiken, eftersom många bostadsbyggare inte bygger några gemensamma lokaler alls och ringde Lena Jørgård, chef för mark- och projektutveckling hos HSB Göteborg. Jag ville veta varför de byggt »på detta viset«.

– Det är självklart att det ska finnas gemensamma lokaler i våra bostadsprojekt. Var ska föreningens medlemmar annars träffas? svarade Lena på mina undrande frågor.

Tänk om fler bostadsbyggare tänkte som HSB Göteborg! Lättillgängliga och

Brf Studio 1:s stora entrehall. I bakgrunden skimtar de gemensamma lokalerna med kök. I huset finns också gästrum och en relaxavdelning (källa Johannes Norlander Arkitektur)

inbjudande lokaler med kök är en nödvändig förutsättning för en bra granngemenskap. SKB, Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen, bygger också alltid gemensamma lokaler med kök i sina bostadsprojekt. Så har de också fått fastighetsbranschens pris Kundkristallen tre gånger för att de har Sveriges nöjdaste

hyresgäster! Och är nominerade i år igen.

Vackra, välbelägna, användbara gemensamma lokaler borde finnas i alla bostadsprojekt. Och kollektivhus och bogemenskaper runt om i Sverige kan bidra med inspiration till hur de kan utformas och användas.

KERSTIN KÄRNEKULL

Ekokollektiv för seniorer i Hudiksvall

Kopparslagaren, en nyinflyttad bostadsrättsförening i Hudiksvall är Sveriges nyaste kollektivhus, ett ekologiskt flerfamiljshus, ett boende för andra halvan av livet och en byggemenskap som fått kämpa för att kunna få bygga. Inte illa för ett projekt med sju lägenheter.

30 procent av ytan består dessutom av gemensamma lokaler. Här finns hiss till övervåningen och källaren, samlingsrum med kök, gästlägenhet, brasrum vid entrén och bastu, matkällare och en trädgårdstomt med uteplatser, odlingslotter, frukt och bär.

Ett gäng grönåvågar med rötter i Delsbo har skapat Kopparslagaren tillsammans med arkitekten Tony Björklund, som också bor i huset. Det har varit en böig

Många kom till invigningen och lägenhetsvisningarna i Kopparslagaren i september i höstas.

process med många överklaganden. De sista lägenheterna var till slut klara för

inflyttning 2016. Då blev det invigningsfest!

FOTO: INGEMAR HÖGLUND

Ett femstjärnigt kollektivhus

Det var med Stacken allt började. 1980 skedde inflyttningen i det första av raden av nya kollektivhus i Sverige.

Huset har en alldeles egen historia. Ett åttavånings så kallat stjärnhus byggt 1969, precis under miljonprogrammets höjdpunkt, och liksom andra hus i det stora Bergsjöområdet svårt att fylla när luften gått ur invandringen. Tursamt nog fanns där arkitekten Lars Ågren, som i samarbete med Göteborgshem såg en chans att skapa ett kollektivhus »på arbetsgemenskapens grund«, och som själv flyttade in. Ett djärvt initiativ eftersom idéerna var oprövade, bortsett från de gemensamma måltiderna i Hässelby Familjehotell. Året var 1979 och ett år senare var det dags för inflyttning i det första i raden av nya kollektivhus i Sverige.

Egen förvaltning

När styrelsen för Kollektivhus NU den 19 november höll sitt möte i Stacken fick vi höra om en del av problemen, men ännu mycket mer av framgångarna under husets snart 40-åriga historia. »Det har gått upp och ner«, berättar ordförande Sebastian Fröjd. »År 2000 köpte föreningen huset vilket har lett till att vi har kunnat förvalta och bestämma över huset själva.«

Huset är nu på väg att bli ett passivhus, med förstärkta ytterväggar inklädda med solceller. Man räknar med att kunna spara in 300 000–400 000 kr per år på el- och uppvärmningskostnader. Inomhus renoveras gemensamhetslokaler som blivit slitna under alla åren.

En kafégrupp hade förberett en fantastisk lasagne-lunch, som avnjöts i det bohemiska kaféet i bottenvåningen, i direkt anslutning till entrén. Där finns också

Bullbak i Stacken (från Bo tillsammans nr 17).

Stacken efter ombyggnad till passivhus med nya fasader med energieffektiva fönster tunnfilmssolceller och effektiva solceller på taket. Arkitekt: Helhetshus Arkitektstudio

verkstad, bastu mm. Den stora matsalen på femte våningen används som möteslokal, matsal och bio medan intilliggande rum används till bland annat lekrum för barn, yoga och dansworkshops. En filmgrupp ordnar biokvällar, andra grupper arbetar med trädgård, barnomsorg, vaktmästeri och föreningens tidskrift Stackenbladet.

Styrelsen är ledning och en samordningsgrupp ser till att alla utför sin arbetsinsats i kooperativet.

Kollektiv i kollektivet

Till eftermiddagsfikat med frukt och hemgjorda kokosbollar får vi lite mer kontakt med några av husets cirka 70 invånare. De 35 lägenheterna är alltifrån tvåor till sjuor. Två större lägenheter är kollektiv. Läget i ytterstaden skapar vissa problem. Ett sådant är att invånare kan vara tvungen att flytta till där det finns jobb. Andrahandsuthyrningen är inte alltid så lätt att hantera. Men ombyggnaden till passivhus har väckt internationell uppmärksamhet.

Konflikter och hur de bäst kan hanteras är ett stående ämne i Stacken, som nu klarat den fantastiska bedriften att själva äga och förvalta det stora huset.

BERTIL EGERÖ

Nya exjobb om kollektivboende

I nummer 40 finns en lista över examensarbeten. Här är fyra nya:

Blomdell, Daniella, *Enboende idag – kollektivboende i framtiden*, Examensarbete, Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, 2016.

Hede, Helena, *In search of 'a chosen community': A study on self-initiated co-housing projects in Berlin*, Mastersuppsats, Lunds universitet, sociologi, 2017.

Eriksson, Hannes. (2017). *One + One > Two*. Examensarbete Skolan för arkitek-

tur och samhällsbyggnad KTH.

Lundgren, M., *En kollektiv social intervention*, Institutionen för industriell ekonomi och samhällsvetenskap, Luleå tekniska universitet, 2016

Så kan kommuner underlätta för bo- och byggemenskaper

Den nya »kollektivhusvågen« startade i Göteborg med Stacken 1980. Sedan dess har Trädet och Majbacken kommit till och nu finns ett antal blivande kollektivhus och byggemenskaper med i stadens planer. Göteborg är »världsledande« i Sverige. Vad finns att lära av utvecklingen? Det var temat för ett seminarium i oktober 2016, initierat av Kollektivhus Nu, Boihop och Ulf Kamne, ordförande i Göteborgs byggnadsnämnd. Ett trettiofem personer deltog, främst från olika kommunala förvaltningar.

– Att människor vill bo tillsammans är inget konstigt – men det kräver en del planering, särskilt från professionella byggföretag. När man samarbetar med en grupp människor med andra kunskaper och krav på en annan beslutsstruktur, blir det en helt annan process. Vi försöker ha en tydlig struktur och en tydlig ingång. Så sade Ulf Kamne, ordförande i byggnadsnämnden i Göteborg, när han inledde seminariet.

– I bostadsbristens Göteborg ska nya boendeformer för olika familjebildningar byggas. Av all nybyggnation ska fem procent vara bo- och byggemenskaper. Endast Göteborg har ett sådant siffermål, fortsatte Ulf, som fått beröm för detta i Almedalen. Det blir många lägenheter per år.

Kerstin Känekull från forskargruppen Bo i Gemenskap beskrev skillnaden mellan bo- och byggemenskaper:

– En byggemenskap är ett sätt att genomföra ett bygge tillsammans. En bogemenskap är ett sätt att leva socialt hållbart tillsammans, med gemensam matlagning som hjärta.

Kollektivhus/bogemenskap/gemensamhetsboende innebär:

- Vanliga lägenheter och gott om gemensamma utrymmen som kök, matrum och allrum.
- Att de boende varit med i planering och projektering.
- Att de boende svarar för verksamheter i huset tillsammans.

Tolerans, humor och beredskap att lyssna och vilja leva i gemenskap är det som

Plan över Guldmuntsgatan med tre planerade kollektivhus och byggemenskaper till vänster vid pilarna (källa Göteborgs stad).

krävs. Forskning visar att »kollektivhusen bidrar till att människor mår bättre genom rikare sociala kontakter, till en mer hållbar livsstil och till att människor lär sig lösa konflikter på ett fredligt sätt«.

Oberoende av genomförandemodell är kommunen alltid en viktig samarbetspartner, avslutade Kerstin.

Inga Alander presenterade Boihop, en ideell förening i Göteborg för fler kollektivhus och med en lång historia. Bogemenskaperna Majbacken i Göteborg och Kor-net i Mölndal, boenden för 40+ respektive alla åldrar, är initierade av Boihop.

Föreningens mål är minst en bogemenskap i varje stadsdel samt att medverka till en ökad valfrihet inom hyresrätten. Föreningen arbetar för en tydlig process för att markanvisa, planera och bygga byggemenskaper i kommunen. I framtiden måste byggemenskaper kunna skapas utan att en grupp boende redan finns tillgänglig. Bop-lats Göteborg borde fungera bättre för alla intresserade.

God kvalitet och god ekonomi i alla delar av processen är en knäckfråga. En pensionerad undersköterska skall ha råd att bo i en bogemenskap. De boende bidrar till att hålla nere kostnaderna genom självförvaltning, arbetsgemenskap och delning av resurser.

Erik Berg, arkitekt, berättade om *föreningen för Byggemenskaper*, bildad 2011, en ideell förening, liten men med många verksamheter. Mycket har hänt när det gäller kännedom om projektformen, färre projekt har ännu blivit genomförda.

En byggemenskap är en grupp människor som utifrån sina egna ambitioner tillsammans planerar, låter bygga och senare använder en byggnad. Som egna byggherrar formar de olika hus med 5–30 lägenheter, något som ger ett mer varierat stadsbyggande. Man bygger när det finns intresse. Byggemenskaper är sociala processer som drivs genom dialog och umgänge. Man jobbar mot mindre entreprenörer ofta med lokal förankring. Erik visade en

Slottet – kollektivhusidé som blev byggemenskap

På 1970-talet var intresset för kollektivboende stort i Lund. Föreningen Kollektivhus i Lund, KiL, hade bildats och en speciell kö hade öppnats i bostadsförmedlingen.

Det visade sig inte lätt att få vare sig allmännyttans LKF eller kommunen intresserade av att bygga.

Men kommunen förvaltrade ett äldre hus som kunde fungera. Mitt i stadsdelen Nödens låga fattigkvarter reste sig ett vackert tegelhus med 24 små och omoderna lägenheter i tre våningar. Det hade varit ett så kallat barnrikehus, byggt 1924 för att ge fattiga familjer med många barn ett bättre boende som i folkmun fick namnet Slottet. Med tiden förlorade det sin funktion, och kom att få tillfälliga hyresgäster.

Kommunens planer på ombyggnad till äldreboendestäder föll på att det inte gick att bygga in hissar. Fastighetskontoret kontaktade då KiL, och förhandlingar inleddes om att bygga om huset till kollektivhus. Villkoret var att föreningen skulle överta byggnaden och sköta jobbet själv. Kommunen tvingade oss till bostadsrätt.

Bostadsrättsföreningen Lunds kollektivhus nr 1 bildades i december 1983. Kring jul genomfördes upphandling och i mellandagarna avslutades köpet av huset. Ombyggnaden kunde påbörjas före årsskiftet.

Med stöd från fastighetskontoret arbetade föreningen fram underlag till en ombyggnad från 24 till 16 lägenheter och stora gemensamma utrymmen. Planeringen omfattade kök, matsal, vardagsrum, vindsutrymmen, källarvåningen och alla enskilda lägenheter. Resultatet blev ett kollektivhus så väl planerat att just inga förändringar har behövts under de tre decenniernas gemenskap. Därtill med en solid ekonomi, där både de initiala insatserna och månadskostnaderna var mycket låga.

Byggemenskap gav god ekonomi

Till det bidrog att föreningen kunde köpa huset till ett lågt pris och sköta så mycket av arbetet själv. För den första gruppen boende betydde det mycket låga insatser och låga månadskostnader. Vilket självklart gjorde det ännu mer attraktivt för

marknaden – Slottet ligger dessutom mycket centralt

För att förhindra spekulation hade stadgarna en paragraf om att en lägenhet inte fick sälja till ett pris som översteg konsumentprisindex.

Det höll rätt många år, men tvingade den som ville flytta till under-bordet-manövrar som naturligtvis inte var så bra. Drygt tio år efter inflyttning övergavs paragrafen.

En del av de boende skulle säga att den sociala gemenskapen vann på affären. Kollektivet var på väg in i ett stillsamt seniorboende utan barn. Nu flyttade några hushåll, vilket gav intresserade unga familjer med små barn en chans att komma in – till marknadspriser som de ursprungliga hushållen alltså hade sluppit. Men kollektivet förnyrades, vitaliserades och upplever idag en styrka och glädje som lovar gott för fortsättningen.

Det är mycket dyrt att bygga nytt. Många som idag är intresserade av kollektivt boende kommer inte att klara nyproduktionens bostadskostnader. Då återstår att söka alternativ bland existerande fastigheter. Erfarenheterna från Slottet visar att den vägen kan vara framkomlig, med goda resultat.

BERTIL EGERÖ,
INFLYTTAD SEX ÅR EFTER START

» jämförelse mellan tre vägar till nya bostäder; med kommersiella bostadsutvecklare, allmännyttan respektive byggemenskaper.

Inga Alander redovisade erfarenheter från ett projekt under planering vid Guldmyntsgatan i Högsbo. En markreservation till Boihop blev en markanvisning till Familjebostäder för att bygga för Boihop Högsbo. Det tog ett drygt år. Juridisk kompetens hade kunnat underlätta. Under tiden stöttade Arkitektkontoret Okidoki gruppen i detaljplanearbetet utan kostnad. En ideell förening kan inte ta projekterings- och utredningskostnader som fas-

tighetskontoret hade önskat. Detaljplanen antogs i mars 2016, och är överklagad till mark- och miljödomstolen. Gruppens kontakt med fastighetsnämnden har gett möjlighet till en lägre markkostnad med omvänd presumtionshyra. Nu hoppas vi att Framtiden Byggutveckling AB (Göteborgs nybildade allmännyttiga byggherreföretag) kommer att stödja projektet.

– När man utvecklar nya idéer gör man först misstag. Det är viktigt att lära och utveckla och ta vara på små uppfinningar, som en markreservation först och markanvisning senare, sade Ulf Kamne och avslutade med att bogemenskaper och bygge-

ment inte utesluter varandra. Hur ska vi separera dem utan att tappa bort dem? Fler av bogemenskaperna hamnar hos Framtidskoncernen medan byggemenskaperna hanteras hos Fastighetskontoret. Vad Stadsbyggnadskontoret behöver arbeta mer med för att underlätta för alla är värt att fundera över.

Anna Ericson, vice ordf. fastighetsnämnden, avslutade med att fastighetskontoret, ska fortsätta med en seminarierie i frågan, förhoppningsvis lika informativ och inspirerande som dagens.

BIRGITTA RANG, BOIHOP

”Journalister vill fortsätta umgås och skvallra på äldre dar...”

Journalister är nyfikna. På samhället, omvärlden, politiken, ekonomin, kulturen, det stora och lilla livet och inte minst skvallrar om allt och alla...

En dag tar det aktiva journalistlivet slut och många saknar efter en tid de dagliga diskussionerna på redaktionerna om vilka artiklar/inslag som ska stå högst på agendan, vem som ska göra vad och all insideinformation om makthavare och andra kända personer.

I Stockholm har vi inom Svenska Journalistförbundet en seniorjournalistförening med cirka 1 300 medlemmar. Motsvarande föreningar finns på en rad olika orter i landet och nya är på gång att bildas.

Stockholmsföreningen anordnar regelbundet intressanta och välbesökta seminarier om aktuella områden som exempelvis vad som kan förväntas under Donald Trumps presidentskap, Macchiarini-skandalen, extrema kostnaden av Nya Karolinska Sjukhuset. Sista torsdagseftermiddagen i varje månad har vi mingel på Pressklubben med inbjudna talare.

Våra träffar är uppskattade liksom teaterbesök och resor. Det är uppenbart att många tycker det är roligt att komma samman, tala om gamla minnen och arbetskamrater samt diskutera samhällsfrågor.

FOTO: ELSABET CARLSSON

Ann Lindgren och Lars Rabenius från journalistseniörerna i Stockholm. När kommer en byggherre att visa intresse?

Vid en träff för några år sedan var jag ombedd att tala om min bok »Handbok för resten av ditt liv«. Den handlar om hur man kan börja fundera över sitt liv efter att ha lämnat det aktiva yrkeslivet. Om ekonomi, arbeta längre upp i åldrarna och minst flytta eller inte. Och i så fall till vad?

Vid vår seniorjournalistträff ställde vi frågan om några var intresserade av möjligheterna att hitta ett gemensamt boende, ungefär som gamla Höstsol en gång hade för äldre skådespelare. Vi fick ett stort gensvar med ett 80-tal intresseanmälningar.

Därefter satte vi igång. Bildade föreningen SJSBO, en styrelse och tog in anmälningsavgifter. Ett första årsmöte hölls våren 2016.

Vi har skrivit till en rad byggföretag, byggherrar och fastighetsägare för att undersöka möjligheterna till ett framtida samarbete. Vårt budskap har varit: Vi är intresserade av fastigheter med lägenheter om ett till tre rum. Det kan vara befintliga fastigheter som kan anpassas för cirka 30–50 lägenheter. Vi är också öppna för nybyggnation.

Väsentligt är att fastigheten ska innehålla lokaler för gemensamma aktiviteter. Vi vill kunna träffas spontant, ta ett glas och fortsätta »skvallra om allt och alla«, bjuda in gäster, läsa, lyssna på musik etc.

Möjlighet till gemenskap är vårt motto.

Micasa, ett dotterbolag till Stockholm stad som tillhandahåller servicelägenheter och äldreboendestäder, var till en början positiv till vår förfrågan. Men i samband med den stora flyktinginvandringen förra året fick bolaget ett så kallat ägardirektiv att de i första hand måste upplåta sina bostäder till nyanlända flyktingar. I övrigt har bygg- eller fastighetsbolagen dessvärre inte visat oss något intresse.

ANN LINDGREN, STYRELSELEDAMOT I SJSBO

Kollektivhusföreningen Kombo på gång!

I december 2016 fick Kombo positiva signaler från Familjebostäder om det planerade kollektivhuset på Hägerstensåsen i Stockholm.

Detaljplanen skulle snart få laga kraft och då skulle det kunna gå snabbt. Och så blev det. Mark- och miljööverdomstolen beslutade den 4 januari att inte ge prövningstillstånd för överklagande av detaljplanen för bland annat Kombo-huset. Det fortsatta arbetet kunde sätta i gång.

År 2017 har därför inletts med ett intensivt programarbete för Kombo och dess samarbetspartner Familjebostäder. Kombo gästade 8 januari Färdknäppen för arbetsmöte och diskussion kring ritningarna. Med stöd av de tre arbetsgrupperna: gemensamma lokaler, lägenheter och ute-

FOTO METTE KJÖRSTAD

Kombo har arbetsmöte för att lägga fast programmet för kollektivhuset i Hägerstensåsen. Inflyttning förhoppningsvis 2019

miljö, studerade och vidareutvecklade vi programmet. Synpunkterna har förmedlats till Familjebostäder och Kombo väntar

nu på justerade ritningar för nytt påseende.

Målsättningen är att programmet skall vara satt under februari månad. Huset kommer sedan att ritas klart av arkitekterna och om den preliminära tidsplanen håller kan byggstart ske redan under sista kvartalet 2017.

Föreningen Kombo har en spännande period framför sig med förhoppningen att kollektivhuset

Kombo skall vara inflyttningsklart 2019!

KOMBO GENOM ELIN PERSSON

Visionärt kollektivhus från Strindbergs tid

Hur många vet att det finns en plats i norra Frankrike där arbete och kapital levtt tillsammans i kollektiv i över hundra år?

August Strindberg reste dit i mitten av 1880-talet och beskriver det i resebrev (Samlade Verk 18) och i en novell (Utopier i verkligheten). Han blev socialist på kuppen. Även vår nestor i kollektivhusrörelsen Dick Urban Vestbro har varit där. Liksom vi två som kom till Guise en solig dag i juli 2016 med egna ögon såg vad som ännu finns kvar av denna enastående anläggning, »La Familistère«.

Den skapades av den visionäre kapitalisten Godin som föddes för tvåhundra år sedan år 1817, ärvde en liten smedja, utvecklade den till ett stort gjuteri för produktion av emaljerade gjutjärnskaaminer, tjänade stora pengar, studerade utopisterna och grundade familistären år 1859. Där levde han tillsammans med Marie Moret, som hade en viktig roll. Att kalla anläggningen »Familistère« var en del av deras gemensamma vision. De ville skapa ett idealsamhälle och bygga ett palats att bo i för arbetarfamiljer knutna till företaget.

Verksamhet varade ända fram till slutet av 1960-talet. Även i dag finns en del av gjuteriet igång, där produceras vackra gjutjärnsgrötor. Men kollektivet har upphört, en del av anläggningen är nu museum och en del är bostadsrättslägenheter.

Det Strindberg föreställde sig var en stor, ful kasern för 1 200 arbetsskarlar med hustrur och barn. Men vad fick han – och vi – se på palatsgården? Jo, en pampig huvudbyggnad (se bild), krönt av en klocka, och två flygelbyggnader i samma stil. Enkla ornament på gesimser, lister och fönsterinfattningar. De tre byggnaderna bildade en sträcka lika lång som Stockholms slotts norra fasad med flyglar (så när som på fem meter), allt enligt den noggranne Strindberg. Det är verkligen vackert. Inte minst när man kommer in på den stora innergården, täckt av ett tak av glas i en enorm träram.

Vi får se lägenheter av olika storlek i huvudbyggnaden, alla utrustade med Godin-kaminer, stora fönster, högt i tak, ingång mot loftgångar som leder runt

Birgit Assarson tittar ut över den innergården i centralhuset i Guise.

Entrégården till Familistären i Guise. Auguste Godin står staty med ett städ bakom sin rygg (källa Wikimedia)

innergården med vackert svängda trappor. En bostadsstandard vida högre än andra arbetarbostäder. Eftersom Godin menade att kvinnorna skulle nå sin fulla potential som medborgare genom att arbeta utanför hemmet, fanns från början ingen spis i köken. Alla skulle äta i den gemensamma matsalen. Detta varade inte länge, på arbetarnas begäran installerades gjutjärnsspisar i lägenheterna. Den gamla restaurationen användes mest av ogifta arbetare. Men den finns kvar, där äter vi vår lunch. Efter att också besökt Godins egen bostad i en av sidobyggnaderna och svalkat oss en stund på en bänk i teatersalongen.

Familistären erbjöd inte bara bra och billiga bostäder. Godin inrättade också

konsumtionsföreningar och startade sjuk- och pensionskassor med demokratiskt valda styrelsen. Dessutom såg han till att ge arbetsmöjligheter för kvinnor, inte bara i centralköket, trädgården och grönsakslandet utan också i den maskinstickningsfabrik som han startade. För alla barn fanns bra dagis och skola med genomtänkt pedagogik som Marie Moret ägnade sig särskilt åt.

Men givetvis var det arbetet i gjuteriet som bar upp det hela. I Godins vision ingick att göra alla arbetare till delägare och efter några års arbete gavs en del av lönen i form av andelar i företaget. Med tiden skapade detta vissa spänningar mellan den äldre arbetskraften och nytillkomna arbetare. Men Godin visade på många sätt att han, till skillnad från andra utopister, också var materialist. Han ville bryta ägandets makt och prövade verkligen ett sätt att få arbete och kapital att samarbeta. För allas bästa. Det finns vittnesbörd om det i muséet. Där kan man ta del av mängder av filmade intervjuer med kvinnor och män som vuxit upp i Familistären och som berättar om arbete och glädje.

ANN SCHLYTER OCH BIRGIT ASSARSON
TEXT OCH BILD

FOTO: ANN SCHLYTER

Framtidens utmaningar kräver nya sätt att bo

Hur kan vi bygga på ett mer klimatanpassat sätt och hur vi leva mer miljövänligt? Viktiga frågor utan bra svar i dagens likriktade bostadsbyggande. I Norge lanseras nu två arkitektkontor och ett utvecklingsföretag i byggsektorn ett idékoncept tänkt för den vanliga, kommersiella bostadsmarknaden; Gaining by Sharing.

Gaining by Sharing vill samarbeta med både exploatörer och byggherrar samt med människor som vill leva uthålligt. En grundidé är att kunna dela på resurser som tid, lokaler och utrustning genom ett kollektivhus med rikligt med gemensamma utrymmen som kök och allrum, växthus, takterasser osv. Självklart har alla vanliga lägenheter med alla funktioner och där man kan vara helt privat. En annan grundidé är att de blivande boende ska vara med i utvecklingsprocessen.

Ett pilotprojektet är redan igång, Vindmöllebakken i Stavanger, med 26 bostäder i första etappen (15 av dessa är redan sålda). Över hundra personer kom till projektets startmöte i april 2016. I januari 2017 deltog blivande boende och många intresserade i en kursdag, där man fick lära sig

mer om projektet och också hur man kan påverka och forma huset och det gemensamma boendet. Ett viktigt syfte med kursdagen var också att stimulera till egna funderingar om samspelet mellan enskilda behov och gemenskapen i huset.

Alla som har tecknat sig för en lägenhet får i nästa steg delta i en workshop där de tillsammans kan välja hur de gemensamma utrymmena ska användas och hur de ska utformas. Arbetssättet innebär inte att marknadsföring och säljprocess blir dyrare men man har en tidig säljstart, lägger ned mer arbete i tidiga skeden och låter de blivande boende vara med i processen med stöd av en professionell projektlots.

Som nästan alla norska projekt handlar det om en bostadsrättsförening, som i etapp två ska kompletteras med ägarbostäder i samma kvarter.

Gaining by Sharing har utvecklats av Helen&Hard Arkitekter, Indigo Vekst och Gaia Trondheim. Byggentreprenör är Norges största privatägda byggföretag Kruse Smith.

Mer information finns bland annat på www.gainingbysharing.no och www.kruse-smith.no/prosjekt/vindmollebakken/.

ARKITEKTFIRMA HELEN&HARD

Entréhallen i Vindmöllebakken med en amfianläggning tänkt som en mötesplats. Allrum/samlingsrum med gemensamt kök och en innergård i bakgrunden (perspektiv Helen&Hard).

Kollektivhus NU

Det här är nummer 41 av BO TILLSAMMANS som är föreningen Kollektivhus NU:s nyhetsblad.

För detta nummer ansvarar vår huvudredaktör Kerstin Kärnekull i samarbete med Anne Jalakas. Nästa nummer kommer ut i maj 2017

Styrelsen i Kollektivhus NU 2016

Ordförande:

Ulrika Egerö, Dunderbacken, Stockholm
ulrika.egero@gmail.com

Kassör:

Birgitta Nordström, Sockenstugan, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Anita Persson, Färdknäppen, Stockholm
Niklas Krantz, Kombo, Stockholm
Inga Alander, Boihop, Göteborg
Bertil Egerö, Slottet, Lund
Ann Marie Engel, Tullstugan, Stockholm
Anita Nilsson, Sjöfarten, Stockholm

Webbredaktör: Niklas Krantz
hemsidan@kollektivhus.nu

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka e-post till info@kollektivhus.nu

På hemsidan www.kollektivhus.nu finns listan över kollektivhus i Sverige.

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som en gåva. Plusgirokonto 43 88 62-5. Ange namn och e-post.

www.kollektivhus.nu

Kollektivhus NU på Facebook

Du kan få reda på vad som händer kring bogenenskap m.m. om du går in på Kollektivhus NU:s fansida www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723. Det finns också en facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, »Kollektivhuslägenheter«, och en diskussionsgrupp för oss som bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogenensaker, »Kollektivhus-forum«.